

RECULL BIBLIOGRAFIC DE TOPONIMIA DE LES ILLES BALEARS

**Climent Picornell
Onofre Rullan
Ramón D. Villalonga**

*Hi ha mots,
sobretot si són topònims,
que us velluten la boca de melassa
(...)
rabegeu-vos
dins la saba i el suc dels bells topònims.*

(Josep Maria Llompart)

*Sempre m'ha agradat quan pronuncii un nom
de lloc, tractar d'esbrinar el seu possible origen.
Sobretot, si és un mot nostre, xop
d'història.*

(Joan Veny)

De inusitat caldria anomenar aquest interès per la toponímia que s'ha desfet en aquests darrers temps a les Illes Balears. Els noms de lloc i l'onomàstica en general estan en alça, benhauradament.

Un encàrrec concret —la correcció dels fulls del mapa director E 1:25.000— per part de l'Institut Geogràfic Nacional ens ha esperonejat i obligat a consultar —per a fonamentar millor les correccions— una munió de treballs i a entrevistar-nos amb un doll de gents que saben, coneixen i treballen els noms de la terra. D'aquí en sorgí la idea que la tasca de recopilació i indagació podria interessar a més gent —sobretot a investigadors i estudiants— i decidírem publicar aquest recull de treballs sobre toponímia de les Illes Balears. Es, o així pretendríem que fos, un recull urgent d'obra publicada i d'obra que ens han fet conèixer que estava en pro-

cess adelantat de realització, encara que per aquesta darrera qüestió els butlletins de la "Societat d'Onomàstica" forneixen d'una informació acurada. A ells remetem (A).

Els motius de la present classificació són ben senzills: la mateixa producció dels estudiosos ha fet que ho classificàssim tal com figura a l'esquema introductor. Per altre costat ens interessava la distribució territorial dels topònims de cara a solucionar problemes a fulls cartogràfics concrets, per aquest motiu no s'ha duit a terme una classificació temàtica més aprofundida.

Als *Estudis de tipus general* (1) s'inclouen dos apartats: un referit als Països Catalans (1.1) i l'altre a les Illes Balears (1.2). Això es fa perquè a les obres de tipus generals sobre els Països Catalans

* De la Societat d'Onomàstica.

(A) La Societat d'Onomàstica publica uns Butlletins Interniors per als socis. La seva adreça: Local Social, c/ Enric Granados, 26-28 (6) - Barcelona 8.
Secretariat General de la Societat d'Onomàstica: Redacció del Butlletí interior. Enric Moreu-Rey, c/ de Balmaes, 173 (4-1) - Barcelona 6.

s'hi troben nombroses referències a les Illes Balears. Tot i això, no és un punt amb pretensions d'exhaustivitat —ni d'un bon tros!—, hi apuntam les obres que ens han semblat més significatives i a l'abast. Tant el *Diccionari Alcover-Moll*, com el *Diccionari etimològic* de J. Coromines, com la *Gran Enciclopedia Catalana*, donen entrades a nombrosíssims noms de lloc, explicant en alguns casos la seva etimologia en altres la seva localització.

En els *Estudis de conjunt* (1.1.2) hi figuren el que podríem anomenar bibliografia bàsica per l'interessat en la nostra toponímia. L'obra d'E. Moreu-Rey (1982) creim que és una eina bàsica per introduir-se dins els camins de la investigació toponímica.

La motivació del punt *Antroponímia* (1.1.3) és degut a l'ajut que aporten els noms de persona a qualsevol estudi de noms de lloc, ja que ambdues branques, toponímia i antroponímia, conformen bàsicament l'Onomàstica. Hi queden reflectides dues obres de visió general construïdes per dos excel·lents coneixedors del tema.

A l'apartat *Illes Balears* (1.2) es segueix en la tònica de generalitats, reduint l'àmbit a les nostres Illes. L'integren obres que per la seva temàtica fan forçosament referència a topònims nostres. A destacar l'*Atlas de les Illes Balears* (1979) recobrador humil de la tradicional escola cartogràfica mallorquina (B).

Amb el títol de *Treballs de tipus històric* (2) hem pretès ordenar en un devenir temporal els treballs de toponímia basats en fonts antigues, ja siguin mapes, documents, etc. Així als *Estudis de toponímia pre-romana* (2.1) s'inclouen treballs que ens parlen dels topònims d'abans de la romanització de les Illes. Es aquest un dels punts més divulgats —i, tal vegada, per això, més mitificats— per la seva càrrega remota (Ophiussa, Kromiussa, Sinium, Gimnèsies, Balears, Pitiüses, etc.). Són treballs que intenten, principalment, una interpretació dels topònims coneguts.

Estudis de toponímia romana (2.2). Es donen les dues cites d'aquest apartat, encara que als posteriors 2.3 i 2.4 es poden detectar les influències de la romanització sobre els noms de lloc posteriors.

Basta recordar per fer entreveure la decisiva influència romana els noms de "Majòrica" (la major) i "Minòrica" (la menor) de les dues Balears majors. L'apartat 2.3 és sens dubte el menys tractat; hi incloem un article sobre topònims arabitats d'arrel cristiana.

Estudis de toponímia mossàrab (2.4). Malgrat alguns autors qüestionin el terme "mossàrab", a la bibliografia toponímica surten moltes entrades que l'usen i el consideram, ara com ara, operatiu per funcions de classificació, malgrat ens sembli —també— poc acceptable.

Uns dels blocs més atractius pels estudis de la toponímia de caire històric, sens dubte, és el de la *Toponímia àrab* (2.5). Pareix que això respongui a un sentiment de tipus emocional arrelat en el poble —tothom intueix que Binissalem, Biniali, Binisafulla, etc., són topònims àrabs. Caldria felicitar-nos que dins l'escassa popularitat de les qüestions etimològiques aquest apartat sigui un dels més treballats. Descartaríem els treballs de M. Barceló i A. Poveda.

Estudis de toponímia catalana (2.6). Un recull de topònims actuals es pot considerar, ben evidentment, com un estudi de toponímia catalana, no gens menys, hem volgut significar-hi els treballs sobre aquests noms de lloc realitzats no en base al treball de camp, sinó fonamentats en l'ús de documents de caire històric.

L'últim subapartat, *Estudis de toponímia castellana i estrangera* (2.7), escassament treballat, dona notícia de la progressiva substitució de la toponímia tradicional per altres topònims importats i gens arrelats, molts d'ells sorgits a causa del fenomen turístic tan definidor del caràcter actual de les nostres illes.

Els reculls d'*Estudis territorials* (3) comencen amb un subapartat que pretén cubrir les qüestions lingüístiques lligades a la toponímia per després analitzar els treballs en una classificació de tipus territorial per illes, comarques i municipis. A *Questions lingüístiques* (3.1) destacaríem els estudis que intenten esbrinar característiques diferenciadores dels diferents àmbits de la llengua de Lull, principalment les partícules "es", "sa" i "Son".

(B) Els autors hem efectuat una revisió i una addenda de la toponímia, nuclis de població i comunicacions, per una nova edició del mapa E 1: 200.000.

A *Mallorca* (3.2) hi ha dos blocs. El primer recull estudis que tracten la totalitat de l'illa, comarques o grups de municipis. Cal situar a un lloc ben destacat el *Corpus de toponímia de Mallorca* de **J. Mascaró Pasarius** (1962-67) que juntament amb el seu *Mapa General de Mallorca* (1958) són obres pioneres en aquests quefers. De les comarques mallorquines millor investigades cal destacar les de Xaloc i Migjorn a través dels estudis del geògraf **V. Rosselló i Verger** (1961-62).

Tot seguit un bloc dedicat als pobles de Mallorca dels quals hem pogut conèixer l'existència de reculls toponímics ja sia generals o de qüestions específiques, fins i tot d'un sol topònim, que, normalment, és el del cap de municipi. Es ben possible que aquest apartat sigui on hi hagi més mancances, ja que la dificultat per detectar tots els treballs d'aquest tipus —espargits per multituds de publicacions d'àmbit local, sobretot històries i revistes periòdiques— creim que és ben manifesta. Són dins aquest apartat els treballs que tracten de la capital de l'illa, no des del punt de vista de la seva toponímia urbana —que es recullen més endavant (Apartat 5)— sinó en el sentit denominatiu del nucli urbà (la ciutat de Mallorca, ciutat de Mallorca, Palma) pensam que és definitiu l'article de **G. Bibiloni** (1979).

Menorca (3.3). El treball de **J. López Casanovas** (1982) ens ha fornit d'una nombrosa caterva d'estudis de toponímia menorquina que hem aprofitat, tot afegint-hi, altres cites de "l'espigolada toponímica", els treballs de **J. Mascaró** n'ocupen de bell nou un lloc destacat.

Illes Pitiüses (3.4). Ressaltaríem el recull publicat per l'**Institut d'Estudis Eivissencs** (1978) *Toponímia bàsica de les Pitiüses* per la seva significació en la Normalització dels seus noms de lloc. Mossèn **I. Macabich** a la seva generosa *Historia de Ibiza* (1966) arreplega nombrosos articles ben interessants des del caire toponomàstic.

De l'*Arxipèlag de Cabrera* (3.5) el seu treballador infatigable és el santanyiner **Cosme Aguiló**, del qual a un altre apartat en recollim un treball seu sobre apologètica i drama del treball toponímic.

A *Vària* (4) hi trobaran els amables lectors dos subapartats: un dedicat a Bibliografia i un altre a Metodologia i Fonts. De *Bibliografia* (4.1) feim esment de tres treballs. Un d'**E. Moreu-Rey** (1974) de qui "hem pres llum" —per usar un símil parè-

mic—. El seu abast, però, és molt més ample. Els altres dos treballs són del catedràtic montuïrer **Joan Miralles**, impulsor de nombrosos treballs d'onomàstica i infatigable trescadador de la cultura popular.

Metodologia i Fonts (4.2). Es recullen aquí publicacions que tenen un caire metodològic i que va des de la senzillesa i el pragmatisme de les *Normes per a reculls de topònims* fins a obres que poden servir de fonts com les *Rutes amagades de Mallorca* de **García Pastor** i que compten amb un bon cabdal de topònims curiosament aportats per **Melcior Rosselló**. A les publicacions de tipus local s'hi solen trobar relacions de topònims i antropònims o onomàstica en general, a l'interessat en la toponomàstica d'aquests territoris a més de les investigacions de camp li seran un bon auxili. No queden recollides en aquest treball, la seva abundositat el farien inacabable.

L'últim apartat fa referència a la *Toponímia urbana* (5). Cal recordar aquí el treball ja citat a apartats anteriors d'**E. Moreu-Rey** (1974) *Toponímia urbana i Onomàstica vària* de caire globalitzador. Un bon grapat de les cites recollides fan referència a *Toponímia urbana de Palma* (5.1), des de l'estudi de **Zaforteza y Mussoles** (1953-60), ben monumental, fins a les altres obres, que donen una visió dels avatars històrics que han sofert les denominacions dels noms dels carrers i de les places de la nostra ciutat i, també, de tots els nostres pobles. **Gabriel Bibiloni** es dedica, pulcrament a l'estudi dels noms dels carrers i places de Palma de cara a que recobrin els seus propis noms. Es aquest un tema que surt sovint als diaris de Palma, la majoria d'aquests articles —ben nombrosos, molts d'ells de tipus anecdòtic— els podran trobar citats a la Biblioteca B. March de Ciutat, cal anar a l'índex per matèries i cercar l'entrada "Palma. Calles".

Un dels camps on s'ha fet notar amb més força el procés de Normalització lingüística —de l'adveniment de la democràcia ençà— ha estat en la pressió i conseqüent canvi dels noms de carrers i places de molts de pobles i ciutats de les Illes Balears. A tall d'exemple citam alguns dels estudis previs —els canvis— que s'han fet i dels quals hem tingut notícia. Ben segur que més d'un ens ha passat per alt.

Finalment, dir el que cal. No hi és tot, hi manquen coses i algunes —ben segur— importants. Són

oblits no volguts, desconeixences. Esperam que en el pròxim treball que preparam sobre la correcció del "Mapa Topogràfic Nacional" E 1: 25.000 de l'"Instituto Geográfico Nacional" —metodologia, errors més freqüents, correccions de grafia, de localització, informadors, cartografia existent, etc.— aquests oblits siguin corregits, si més no agrairíem la comunicació de qualsevulla informació.

Sense voler esser apocalíptics, ens permetríem fer una crida a la urgència de la recollida i posterior classificació i estudi de l'onomàstica en general, sobretot dels noms de lloc que no tenen una constància escrita en totes les seves variants: oronímia,

hidronímia, toponímia litoral, talassonímia, etc. "*Com a notaris i registradors de la propietat intel·lectual comuna, una certa nostàlgia ens envaeix, en constatar la nostra impotència per salvar de l'oblit tantes coses dignes de salvació*" (C). Seria injust que topònims com Es Rojals, Sa Figuera Galantina, Es Garrover de sa Marquesa i mils i mils d'altres per ventura més humils i per això més indefensos es perdessin per l'enlluernament, la confusió i la desgana que ha creat el mirall trencat del cosmopolitisme postís del turisme.

Son Malferit, 1983

ESQUEMA

- 1.- Estudis de tipus general.
 - 1.1. Països Catalans.
 - 1.1.1.- Obres generals.
 - 1.1.2.- Estudis de conjunt.
 - 1.1.3.- Antroponímia.
 - 1.1.4.- Vària.
 - 1.2.- Illes Balears.
- 2.- Treballs de tipus històric.
 - 2.1.- Estudis de toponímia pre-romana.
 - 2.2.- Estudis de toponímia romana.
 - 2.3.- Estudis de toponímia cristiana.
 - 2.4.- Estudis de toponímia mossàrab.
 - 2.5.- Estudis de toponímia àrab.
 - 2.6.- Estudis de toponímia catalana.
 - 2.7.- Estudis de toponímia castellana i estrangera.
- 3.- Reculls i estudis territorials.
 - 3.1.- Qüestions lingüístiques.
 - 3.2.- Illa de Mallorca.
 - 3.3.- Illa de Menorca.
 - 3.4.- Illes Pitiüses.
 - 3.5.- Arxipèlag de Cabrera.
- 4.- Vària.
 - 4.1.- Bibliografia.
 - 4.2.- Metodologia i Fonts.
- 5.- Toponímia urbana.
 - 5.1.- Toponímia urbana de Palma.
 - 5.2.- Toponímia urbana. Illes Balears.

1.- ESTUDIS DE TIPUS GENERAL DELS PAISOS CATALANS

1.1.- Països Catalans.

1.1.1.- Obres Generals.

- ALCOVER, A. M^a.; MOLL, F. de B.: *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Palma de Mallorca, 1930-62.
- BOLOS, Oriol de: "Assaig sobre terminologia geogràfica dels Països Catalans". In *Miscel·lània Pau Vila*. Ed. Montblanc, Granollers 1975, pp. 137-144.
- COROMINES, J.: *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. (3 vols. publicats). Barcelona 1980-82.
- GRAN *Enciclopèdia Catalana* (GEC). Ed. 62, Barcelona 1969-80, (15 vols.).
- VENY, J.: *Estudis de geolingüística Catalana*. Ed. 62, Barcelona 1978, 490 pp.

1.1.2.- Estudis de conjunt.

- COROMINES, J.: *Estudis de Toponímia Catalana*. Ed. Barcino, Barcelona 1965-70 (Reedició 1982), (2 volums).
- MOREU-REY, E.: *Toponímia Urbana i Onomàstica vària*. Ed. Moll, Palma de Mallorca 1974. Col. "Raixa" núm. 98, 161 pp.
- MOREU-REY, E.: *Els nostres noms de lloc*. Ed. Moll, Palma de Mallorca 1982, 216 pp.
- SANCHIS GUARNER, M.: "Las minorias religiosas en la toponímia de Cataluña, Valencia y Mallorca". In *Actes et Memoire du 5è Congrés Int. Sciences Onomastiques*. (Vol. I), 1958, pp. 467-473.

1.1.3.- Antroponímia.

- MOLL, Francesc de B.: *Els llinatges catalans*. Ed. Moll, Palma de Mallorca 1982, 2ª edició, 387 pp.
- MOREU-REY, E.: *Renoms, Motius, Malnoms i Noms de Casa*. Ed. Millà, Barcelona 1981, 251 pp.

1.1.4.- Vària.

- NOMS de lloch de les Balears y Reyne de València que corresponen a noms de lloch y de casa de Catalunya o altres bandes*. In BDLLC, II, 248 pp.
- ALCOVER, A. M^a.: "Escorcolls toponímics i gentilicis". In BDLLC, IX, 1916-17. Ciutat de Mallorca 1917, pp. 322-324, 349-352.
- BOLOS, Oriol de; CARDONA, M^a.: "Illes Balears, per què no?". In *Serra d'Or*, 236, Barcelona 1979.
- MOLL, Francesc de B.: "Mossèn Alcover i l'Onomàstica". In SO, IX, pp. 5-10.

1.2.- Illes Balears.

- ARXIDUQUE LUIS SALVADOR DE AUSTRIA: *Las Baleares por la palabra y el grabado*. Imp. Mossèn Alcover, Palma 1955-65, (10 volums).
- BOVER, J. M^a.: *Notícies històrico-topogràfiques de la Isla de Mallorca*. Imp. Felipe Guasp, Palma 1964, 394 pp.
- MOLL, Francesc de B.: "El fichero de toponímia Balear". In *5º Congreso Int. de Ciencias Onomásticas*. (Vol. I), Salamanca 1958, pp. 87-92.
- L'ATLAS Català de Cresques Abraham*. Ed. Diàfora, Barcelona 1975, 128 pp. + 6 làms.
- ATLAS de les Illes Balears*. Ed. Diàfora, Barcelona 1979, 88 pp.

2.- TREBALLS DE TIPUS HISTORIC.

2.1.- Estudis de toponímia pre-romana.

DOLÇ, M.: "La toponímia més remota de les Illes". In *Randa*, 9. Barcelona 1979, pp. 9-15.

NADAL, J.S.: "Notas sobre la toponímia grega de las Islas del Archipiélago Balear". In *TG*, 35, Palma de Mallorca 1979, pp. 125-132.

NADAL, J.S.: "Las Baleares que en griego se llaman Gimnesias". In *BSAL*, XXXVIII, Palma de Mallorca 1981, pp. 185-189.

SOLA, J.M.: "La etimología primera de Ibiza". In *Sefarad*, XVI, 1956, pp. 325-334.

VENY, C.: "Un texto de Hecateo. Kromiusa y Melussa". In *BSAL*, XXXI. Palma de Mallorca 1962, pp. 251-254.

2.2.- Estudis de toponímia romana.

ROSSELLO VERGER, V. M^a.: "La persistencia del catastro romano en el Migjorn de Mallorca". In *Estudios sobre centuriaciones romanas en España*. Madrid 1974, pp. 137-155.

SEGUI, G.: "Nombres de las Baleares". In *Las Baleares Romanas*, *BSAL*, XXVIII. Palma de Mallorca 1942, pp. 334-335.

2.3.- Estudis de toponímia cristiana.

POVEDA, A.: "Nótules sobre noms de Sants Cristians a la toponímia arabo-musulmana de Mayûrqa". In *Estudis de Prehistòria, d'Història de Mayûrqa i d'Història de Mallorca dedicats a Guillem Rosselló Bory*. Mallorca 1982, pp. 137-148.

2.4.- Estudis de toponímia mossàrab.

ALCOVER, A. M^a.: "Los mozárabes baleares". In *RABM*. Madrid 1921, pp. 226-246; 333-360; 531-537.

ALCOVER, A. M^a.: "La llengua que parlen ara les Illes Balears ¿procedeix dels mozaràbichs de tals illes, o dels pobladors catalans que hi dugué lo Rey En Jaume?". In *BDLLC*, XIV. Ciutat de Mallorca, 1926, pp. 16-65, 133-151, 177-203.

COROMINES, J. i MASCARO PASARIUS, J.: "Aproximació a la toponímia mossàrab balear". In *SO*, X, 1982, pp. 29-41.

GALMES, A.: "El mozárabe levantino en los Libros de Repartimiento de Mallorca y Valencia". In *NRFH*, IV, 1950, pp. 313-346.

VENY, J.: "Topònims àrabs i mossàrabs dins el terme de Campos". In *Programa de Fiestas, Ayuntamiento de Campos*, 1963.

2.5.- Estudis de toponímia àrab.

BARCELO, M.: "Comentari a un text sobre Mallorca del geògraf Al-Zuhri (s. VI - XII)". In *Mayûrqa*, 14. Palma de Mallorca, 1975, pp. 155-164.

BARCELO, M.: "Sobre la divisió administrativa de Mallorca". In *BSAL*, XXVI. Palma de Mallorca 1978, pp. 244-245.

BARCELO, M.: "Alguns problemes d'història agrària mallorquina suggerits pel text d'Al-Zuhri". In *Recerques*, 8. Barcelona 1978, pp. 27-48, 34-43.

BARCELO, M.: "Sobre tres topònims berebers a les Illes orientals d'Al-Andalus". In *Faventia*, 1980, pp. 131-133.

- BARCELO, M.: "Un text sobre Mayúrqa i un altre sobre Yabisa". In BSAL, XXXVII. Palma de Mallorca 1980, pp. 643-647.
- BARCELO, M.: "Nou nòtules sobre toponímia de Mayúrqa i de Mallorca". In *Els Marges*, 18-19. Barcelona 1980, pp. 39-45.
- BARCELO, M.: "De toponímia tribal i clànica berber a les Illes orientals d'Al-Andalus". In SO, X, 1980, pp. 42-46.
- BARCELO, M.: "Els de Marraquesh. Una immigració d'època Almoràvit o Almohade?". In *Estudis de prehistòria, d'història de Mayúrqa i d'història de Mallorca dedicats a Guillem Rosselló Bordoy*. Mallorca, 1982, pp. 137-148.
- CARBONERO, M^a.A.: "El Ma'jil de Banyalbufar: Report d'un treball de curs". In *Estudis de prehistòria, d'història de Mayúrqa i d'història de Mallorca dedicats a Guillem Rosselló Bordoy*. Mallorca 1982, pp. 131-136.
- COROMINES, J.: "Sobre els noms de lloc d'origen berber". In *Entre dos llenguatges*. Barcelona 1976, pp. 225-226.
- FONTANALS, R.: "Una hipòtesi sobre la situació de Palma Alta". In *Estudis de prehistòria, d'història de Mayúrqa i d'història de Mallorca dedicats a Guillem Rosselló Bordoy*. Mallorca 1982, pp. 187-194.
- POVEDA, A.: "Repertori de toponímia àrabo-musulmana de Mayúrqa segons la documentació dels arxius de la Ciutat de Mallorca 1232-1276/1229-1300". In FRB, III, 1979-80, pp. 81-119.
- POVEDA, A.: "Aigües i corrents d'aigua de la toponímia de Mayúrqa segons el Llibre del Repartiment". In SO. 1982, pp. 47-57.
- POVEDA, A.: "Introducción al estudio de la toponímia àrabo-musulmana de Mayúrqa según la documentación de los archivos de la Ciutat de Mallorca (1232-1276)". In *Awraq*, III. Madrid 1980, pp. 75-101, 82-96.
- POVEDA, A.: "Introducción al estudio de la toponímia àrabe-musulmana de Mayúrqa". In BSAL, 836. Palma de Mallorca, 252 pp.
- POVEDA, A.: *La toponímia àrabo-musulmana de Mayúrqa según la documentación catalana del s. XIII*. UAB. (Memòria de Llicenciatura).
- ROSSELLO BORDOY, G.: *L'Islam a les Illes Balears*. Ed. Daedalus, Palma de Mallorca 1968, 152 pp. Index Onomàstic pp. 139-144. Index Toponòmàstic pp. 145-148.
- SOTO, R.: *Assaig de reconstrucció d'alguns āyra', alqueries i rahals de Mayúrqa segons el protocols catalans de l'Escrivania de Corts Reials de Ciutat (1236-1276)*. UAB, 1978. (Tesina de Llicenciatura).
- SOTO, R.: "Mesquites urbanes i mesquites rurals a Mayúrqa". In BSAL, XXXVII. Palma de Mallorca, 1979, pp. 113-136.
- VENY, J.: (Veure Op. cit. a l'apartat 2.4).
- VERNET, J.: "Toponímia aràbica". In NRFH, IV, México 1950, pp. 313-346.

2.6.- Estudis de toponímia catalana.

- JASSO, V.: *Cultura y educación. Un estudio en Antropología Cultural*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 1982. Inédita. 4 vols. (Anàlisi de les Rondaies).
- Toponímia mallorquina en las Rondaies, p. 1.654.
 - Ciudades y pueblos, p. 1.655.
 - Toponímia urbana, pp. 1.665-67.
 - Predios y otros topónimos, pp. 1.668-1.690.

- ALCOVER, A.M^a.: “Els noms de lloch i de famílies balears que figuren dins els documents contemporanis de la reconquesta cristiana”. In BDLLC, XIV, 1926.
- COLOM, M.: *Onomàstica lulliana. L'antroponímia i la toponímia dins l'obra catalana de Ramon Llull*. Gràfiques Miramar, Palma de Mallorca 1977.
- COLOMER, I. Mss.: “La toponímia balear en els mapes del segle XV”. In BSAL, XXXII. Palma de Mallorca, 1961-67, pp. 107-108.
- ROSSELLO VERGER, V.M^a.: “Els criteris toponímics del mapa de Mallorca del Cardenal Despuig 1785. El litoral”. In *Homenatge a Joan Reglà*. Valencia, 1975.

2.7.- Estudis de toponímia castellana i estrangera.

- ORPI, P.: “Toponímia (...) i altres herbes”. In *Vora Mar*. Peguera, 1974, pp. 9-11.
- PICORNELL, C.: “La nova toponímia de les Illes Balears. Una aportació als topònims sorgits arrel del turisme”. In SO, X, 1982, pp. 86-100.
- VORAMAR: “Peguera ve de pega”. In *Vora mar*, Abril 1975.

3.- RECULLS I ESTUDIS TERRITORIALS

3.1.- Qüestions lingüístiques.

- [ALCOVER, A.M^a.]: “L'article “es” i “sa” dins la toponímia catalana”. In BDLLC, II. Ciutat de Mallorca 1905, pp. 347-360.
- [ALCOVER, A.M^a.]: “Els articles personals”. In BDLLC, IX. Ciutat de Mallorca 1917, pp. 248-262.
- CASASNOVAS MARQUES, L.: “La partícula toponímica “Son” su problema etimológico”. In *El Iris*, 6-IX-1952, Ciutadella 1952.
- GALMES, A.: “Sobre la partícula “Son” antepuesta a los nombres de predios mallorquines”. In RFE, XXXIX, 134 pp.
- LOPEZ CASASNOVAS, J.F.: *Toponímia, ortografia i prejudici lingüístic*. Menorca 1980.
- MOLL, F. de B.: “L'ortografia dels noms de lloc”. In *Lluc*, Ciutat de Mallorca 1968, 39 pp.
- MOLL, F. de B.: “Sobre ortografia dels noms de lloc”. In *L'home per la paraula*. Ed. Moll, Palma 1974, col. “Raixa”, 100, pp. 71-80.
- ROKSETH, P.: *L'article majorquin et l'article roman derivé de ipse*. Barcelona 1921.
- SANCHIS GUARNER, M.: “Els parlars romànics anteriors a la Reconquesta de València i Mallorca”. In *VII Congreso Internacional de Lingüística Románica*, vol. II, Barcelona 1953, pp. 447-482.
- SANCHIS GUARNER, M.: “La partícula “Son” de Son Armadans y los demás predios mallorquines”. In *Papeles de Son Armadans L*, Palma 1960, pp. 176-184.
- VENY, J.: “Aproximació a l'estudi del dialecte eivissenc”. In *Randa*, 5. Barcelona 1977, pp. 5-41.

3.2.- Mallorca.

- AGUILO, C.: “La toponímia marina de Felanitx, Santanyi i Ses Salines (Mallorca)”. In *Randa*, 10. Barcelona 1980, pp. 25-49.
- AGUILO, C.: “Topografia submarina i talassonímia en el Migjorn de Mallorca”. In *Randa*, 12. Barcelona 1981, pp. 73-82.
- CARRIO, P.: “Ciutat o Palma? Sa Pobla o La Pobla?”. In *Lluc*, 679. Palma de Mallorca 1978, pp. 2-3.

ERMITAÑO, Un: "*Toponimia Eremítica*". In *Mallorca Eremítica*. Palma de Mallorca 1969, 247 pp. (pp. 231-238).

FORTEZA, M.: *Los antiguos caminos de Mallorca*. Panorama Balear, 31, Palma 1935.

FORTEZA, M.: *Las carreteras de Baleares. Estudio precedido de un bosquejo histórico de los antiguos caminos de las islas*. Ministerio de Obras Públicas, Madrid 1958.

GUASP, B.: "*Antiguas parroquias de Mallorca en el "Capbreu de'n Manresa" (de l'a. 1415)*". In AST, XXXIX, I. Barcelona 1956-57, pp. 49-78.

MASCARO PASARIUS, J.: "*La Toponimia de Mallorca*". In BCOCIN, 629. Palma de Mallorca 1960, pp. 127-134.

MASCARO PASARIUS, J.: *Mapa General de Mallorca*. (1 mapa director + 54 fulls a escala 1:31.250). Palma de Mallorca 1958.

MASCARO PASARIUS, J.: *Corpus de Toponimia de Mallorca*. Gráficas Miramar, Palma de Mallorca 1962-1967, (6 vols.).

ROSSELLO VERGER, V.: "*Anotacions a la Toponomàstica de Migjorn i Xaloc*". In BSAL, XXXII, núm. 792-795. Palma de Mallorca 1961-1962, pp 25-47.

ROSSELLO VERGER, V.: "*Repertori toponomàstic*". In *Mallorca. El Sur i el Sureste*. COCIN, Palma de Mallorca, 1964, pp. 837-853.

ANDRATX

AGUILO, C.: *Mapa toponímic de Sa Dragonera*. Gráficas Miramar, Palma de Mallorca 1982, 50 x 63 cm.

AGUILO, C.: "*La Toponímia de Sa Dragonera. Recopilació i classificació*". In SO, X. Barcelona 1982, pp. 12-28.

ARTA

DURAN, D.: *Aspectes Materials i Lingüístics dels Pescaires d'Artà*. Ed. Ajuntament d'Artà/ Sa Nostra, Artà 1978, 59 pp.

BUNYOLA

RIERA, A.: "*Bunyola*". In *Programa de Festes de Sant Mateu 1980*. Bunyola 1980, 4 pp.

RIERA, T.: "*Per una grafia correcta*". In *Programa de Festes de Sant Mateu 1981*. Bunyola 1981, 4 pp.

CAMPOS

VENY, J.: "*Ullada sobre la toponímia del terme de Campos*". In *Programa de Festes 1965*. Ajuntament de Campos, Campos 1965.

VENY, J.: "*Topònims àrabs i mossàrabs dins el terme de Campos*". In *Programa de Festes 1963*. Ajuntament de Campos, Campos 1963.

ESCORCA

JUAN, R.: "*Escorca de Quercus*". In *Noticiari Lluc*, 1982.

ESPORLES

MIRALLES, J.: "*Informe sobre l'ortografia correcta del nom d'Esporles*". In *La Filadora*, 2. Esporles 1981, pp. 5-6.

SANTAMARIA, A.: "Informe històric sobre el topònim sportulis-spurlis-sporlis-sporles-esporles". In *La Filadora*, 2. Esporles 1981, pp. 1-4.

LLOSETA

REYNES VILLALONGA, P.: *Lloseta, l'evolució d'un poble*. Palma 1982, 149 pp. Nomenclatura dels nostres carrers i Els nostres carrers, un per un, pp. 109-141.

LLUCMAJOR

MOLL, F. de B.: "Sobre el nom de Lluçmajor". In *L'home per la paraula*. Ed. Moll, Palma de Mallorca 1974, col. "Raixa", 100, pp. 88-94.

ROSSELLO, A.: "Lluçmajor, única grafia correcta del nom del poble". In *Lluçmajor de pinte en ample*, 7. Lluçmajor 1982, pp. 14-15.

VENY, J.: "Lluçmajor a través de la seva toponímia". *Pregó de Fires 1974*. Ajuntament de Lluçmajor, Lluçmajor 1976, 40 pp.

MANACOR

DURAN, D.: *Porto Cristo, Sociedad i Cultura*. Col. "Tià de Sa Real", 6. Ajuntament de Manacor, Manacor 1980, pp. 74-75.

ESCOLA MUNICIPAL DE MALLORQUI: *Curs elemental de llengua*. La Caixa, Manacor 1962, 42 pp. (A cada lliçò hi ha un topònim comentat i il·lustrat).

MASCARO PASARIUS, J.: "Pinna Monachalis. ¿Antiguo nombre de Manacor?". In *Perlas y Cuevas*, 550, Manacor 9-X-1982, pp. 14-15.

MASCARO PASARIUS, J.: "Sobre el origen del nombre de Manacor". In *Perlas y Cuevas*, 555. Manacor 4-XII-1982, p. 9.

SEGURA SALADO, J.: "Defensa de la Costa de Manacor". In *Historia de Sant Llorenç des Cardassar*. Mallorca 1981, 82 pp.

MONTUIRI

LLABRES, J.: "Montueri y Santueri. Su etimología". In *BSAL*, 15. Palma de Mallorca, 1920-1921, pp. 17-18.

MIRALLES, J.: "Entorn a l'etimologia de Montuiri". In *Randa*, 9. Barcelona 1979, pp. 17-24.

PALMA

BIBILONI, G.: "La ciutat de Mallorca: el problema d'un nom". In "Última Hora", 22-VII-1978. Palma de Mallorca 1978.

BIBILONI, G.: "La ciutat de Mallorca: consideracions sobre un topònim". In *Randa*, 9. Barcelona 1979, pp. 25-30.

MASSOT, J.: "Sobre "ciutat de Mallorca" i "la ciutat de Mallorca". In *Lluc*, set-oct. 1978. Palma de Mallorca 1978, p. 130.

MIRALLES, J.: "Sobre el nom antic de Palma". In *Lluc*, jul.-agost 1979. Palma de Mallorca 1979.

PICORNELL, C.; RULLAN, O.; VILLALONGA, R.D.: "La Toponímia de l'entorn del Monestir de Sant Bernat del Secà de La Real". In *VI Setmana de Renovació Educativa*, La Real, 1982, 2 pp + 1 mapa.

SANTANYI

AGUILO, C.: "Inventari de les Fortificacions de Santanyi". In BSAL, XVI. Palma de Mallorca 1978, pp. 122-142.

SOLLER

BOVER, M. et alter.: "Ses sínies de Sóller". *Guia de Sóller*, I. Sóller 1981.

BOVER, M. et alter.: "Els Molins a Sóller i Fornalutx". *Guia de Sóller*, II. Sóller 1982.

3.3.- Menorca

ANONIM: *Relación de los caminos vecinales y municipales que existen actualmente en los terminos de Mahón y Villacarlos*. Año 1876. Inèdit.

BARBER, M.: "Apunts para un derrotero menorquín destinado a embarcaciones menores". In RM, Maó 1964, pp. 123 i ss.

BARBER, M.: *Index alfabètic referit a l'estudi "Nuevos datos sobre la Isla de Menorca"*. Maó 1980.

BAULIES, J.: *L'Illa de Menorca*. Ed. Barcino, Barcelona 1963-67, 3 toms.

CAMPS, F.: "Menorca en carretón". In *El Vigía Católico*. Ciudadela 1894.

CAMPS, F.: "Recorts de la dominació mora en la parla menorquina". In *I Congrés Int. de la Llengua Catalana*. Secció Filològica-Històrica (Oct. 1906). Barcelona 1908, pp. 400-403.

CAMPS, F.: "Errates de cartografia menorquina". In RM, IV. Maó 1909.

CAMPS, F.: "Topònims menorquins compostats de Lluc". In "La Veu de Mallorca", 4-I-1917 i 5-IV-1917.

CASASNOVAS MARQUES, L.: "Alrededor de nuestra toponimia". In "El Iris", 16-VI-1951. Ciudadela 1951

CASASNOVAS MARQUES, L.: *La toponimia de Menorca*. Tesi doctoral inèdita en Filologia Romànica. Sota la direcció del Dr. Baldín, Barcelona 1952, 591 pp.

CASASNOVAS MARQUES, L.: "Nomenclatura agrícola en la toponimia menorquina". In MFG, I. Barcelona 1955, pp. 159-174. També es troba a *Monografies Menorquines*. Imp. Al.lès, Ciudadella 1956.

FERRER, J.: "Nuevos datos sobre la isla de Menorca. Nomenclatura que emplean los pescadores de esta isla para designar los diferentes puntos de la accidentada costa de Menorca". In RM, tom IV. Maó 1909, pp. 177, 235, 287, 341, 367 i ss.

FERRER, J.: "Menorca, su población rural". In RM 1948, pp. 146-195.

HERNANDEZ, P.: "Topónimos menorquines". In "El Iris" del 6-XII-1947 al 7-X-1950. Ciudadella.

LOPEZ CASASNOVAS, J.: "La Toponimia de Menorca. Estudios. Estat actual". In SO, IX, Barcelona 1982, pp. 25-31.

MARTI, F.: "Nota acerca de las devociones más populares en Menorca". In AST, XXVIII. Barcelona, 1955-1956, pp. 273-278.

MASCARO PASARIUS, J.: *Geografía e Historia de Menorca*. 3 vols (conté nombrosos topònims).

MASCARO PASARIUS, J.: *Mapa topogràfic de Menorca*. Ed. Savir, Barcelona 1982. Escala 1:50.000, 136 x 98 cm.

MASCARO PASARIUS, J.: "Erratas en la toponimia de la cartografia menorquina". In *Monte Toro*, Ciudadella 1954.

MASCARO PASARIUS, J.: "La religión en la toponimia menorquina". In *Monte Toro*, Ciudadella 1955.

MASCARO PASARIUS, J.: *Nomenclátor de Menorca*. Ciudadella 1953.

- MASCARO PASARIUS, J.: *Mapa de Menorca*. Gràfiques Miramar, Palma de Mallorca 1976, 70 x 49 cm.
- MASCARO PASARIUS, J.: "Cartografia de Menorca". In *Geografia e Historia de Menorca*. Menorca 1981, vol II, pp. 864-910.
- ORFILA, M.: *Nòmina de las posesiones de Menorca en lo any 1872*. Inèdit.
- RAMIS i RAMIS, J.: *Alquerías o Posesiones de Menorca en 1815, por orden alfabético según sus términos*. Mahón 1815.
- SALORD, J.: *El Pariatge fet per el senyor rei en Jaume II, sobre la pavordia i rectories de Menorca segons la còpia del Llibre Vermell*. Ciutadella 1960.
- VIDAL, T.: "Evolución de la Agricultura y de la población rural de la isla de Menorca". In RM 1969, pp. 5-46, 87-125 i 153-170.

ALAIOR

- LLABRES, G.: "Fundación del pueblo de Alayor en 1304". In RM, Maó 1896, pp. 40-49.
- SALORD, J.: "Toponimia y Arqueologia". In *Monte Toro*, Juny 1952 i "El Iris", 14-VI-1952.

ES CASTELL

- MARI, A.: "Alguns topònims del terme d'Es Castell". In *Menorca*, suplement del dissabte 20-II-1982, p. 19.

FERRERIES

- CAMPS, F.: "Ferrerías y su término". In RM, V, 1910, pp. 129-130.
- MASCARO PASARIUS, J.: *Toponímia del terme de Ferreries (Menorca)*. Inèdit, Premi Josep Iglésies, 25-V-1981.

MAO

- BADIA MARGARIT, A.M^a.: "A propòsit de Maçana (menorquí Lluçmaçanes)". In ER, VIII, 1961, pp. 157-174.
- BARBER, M.: *Index alfabètic referit a l'estudi "Nuevos datos sobre el Puerto de Mahón"*. Maó 1980.
- FERRER, J.: "Nuevos datos sobre el puerto de Mahón". In RM, III, 1908, pp. 306 i ss.
- LLABRES, G.: "Carta a D. Francisco Hernandez Sanz sobre l'etimologia de "El Toro" ". In RM, Maó 1919, pp. 83-85.

3.4.- Illes Pitiüses.

- COROMINES, J.: "¿Hablamos de palabras ibicencas?". In BCOCIN, núm. 644-645, Palma de Mallorca 1964, pp. 187-190.
- COROMINES, J.: "Tres noms balears". In *Estudis de Toponímia Catalana*, II. Ed. Barcino, Barcelona 1970, pp. 229-235.
- TOPONIMIA bàsica de les Pitiüses*. Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa 1978, 17 pp.
- MACABICH, I.: *Historia de Ibiza*. Ed. Daedalus, Palma de Mallorca 1966, 4 vols. Interessant per:
- *Toponímia Romànica*, Vol I, pp. 74-83.
 - *Etimologies*, Vol. I, p. 83.
 - *¿Es la cueva des Cuyeram o des Cuiram?*, Vol I, pp. 138-139.
 - *Sobre el gentilicio "e lusitanus"*, Vol. IV, pp. 385-386.
 - *Origen del vocablo "Venda"*, Vol. IV, pp. 398-401.

- *Etimologia de Bisalva*, Vol. IV, p. 394.
- *Sobre Espalmador, Espardell, Espartar*, Vol. IV, pp. 409-410.
- *Sobre el Rio de Santa Eulalia*, Vol. IV, p. 410.
- *Etimologia de Feixes*, Vol. IV, pp. 411-412.
- *Ibiza de Ebusus o estéril en fenicio, un disparate*, Vol. IV, pp. 418-419.
- *Termino o voz "so" significado de campo o propiedad rústica*, Vol. IV, pp. 417-428.
- *Nota final (Venda-Balançat-Formentera-Espalmador), comentario de F. de B. Moll*, Vol. IV, p. 428.

MARI, I.: "*Toponímia bàsica de les Pitiüses cap a la normalització dels noms de lloc*". In *Lluc*, núm. 685, Palma de Mallorca 1979, pp. 15-16.

MARI, J.: *La conquesta catalana de 1235*. IEE, Eivissa 1976, 324 pp.

MARI, J.: "*L'article literari en la llengua de les Pitiüses*". In *Eivissa*, núm. 3. IEE, Eivissa 1973, pp. 38-41.

JUAN, J.: "*Els tòpics de les "Laudes Urbium" aplicats a l'Eivissa antiga*". In *Eivissa*, núm. 7. IEE, Eivissa 1975, pp. 21-25.

VILLANGOMEZ, M.: "*Sobre el nom de la ciutat més antiga de les Illes (Eivissa)*". In *Lluc*, Palma de Mallorca 1969, p. 134.

VILLANGOMEZ, M.: "*Tornant a la toponímia eivissenca*". In *Lluc*, Palma de Mallorca 1970, pp. 17-18.

3.5.- Arxipèlag de Cabrera.

AGUILO, C. et alter: *Presentació del mapa toponímic de l'arxipèlag de Cabrera*. Ed. Ramon Llull, Felanitx 1981, 19 pp.

AGUILO, C.: *Mapa toponímic de l'Arxipèlag de Cabrera*. Esc. 1:5000, 48 x 61 cm. Gráficas Miramar, Palma de Mallorca 1980.

AGUILO, C.: "*El Mapa Toponímic de l'Arxipèlag de Cabrera*". In *SO*, II, Barcelona 1980, pp. 15-18.

AGUILO, C.: "*Plaja: un cas de fidelitat a la fonètica medieval*". In *SO*, V, Barcelona 1981, pp. 44-45.

PONS, M.: "*La presentació del mapa toponímic de l'arxipèlag de Cabrera*". In *SO*, V, Barcelona 1981, pp. 42-43.

VIDAL ALCOVER, J.: "*El mapa de Cabrera de Cosme Aguiló*". In *SO*, III, Barcelona 1981, pp. 15-17.

4.- VARIA

AGUILO, C.: "*Una tasca urgent: salvar la toponímia*". In *Estudis Baleàrics*, núm. 5, Juny 1982, Palma de Mallorca pp. 11-12.

[ALCOVER, A.M^a.]: "*Espigolada toponímica*". In *BDLLC*, III, p. 14.

[ALCOVER, A.M^a.]: "*Per què serveix la toponímia?*". In *BDLLC*, II, 1904-1905. Ciutat de Mallorca 1905, pp. 225-287 i 345-378.

ALCOVER, A.M^a.: "*Srs. Col.laboradors, la toponímia*". In *BDLLC*, II (1904-5). Ciutat de Mallorca 1905, pp. 136-137.

MIRALLES, J.: "*Presentació del VIII è. Col.loqui d'Onomàstica*". (La Real, Abril 1982). In *SO*, IX, Abril 1982.

ROSSELLO, A.: "*La riquesa de la llengua en els topònims*". In "*Diario de Mallorca*" (Suplement de Cultura 8-I-1983, p. 1. (Entrevista amb E. Moreu-Rey).

ROSSELLO, J.; VIDAL, J.A.: "*Incidència de la toponímia catalana sobre els llinatges de Mallorca*". In *Publicacions de l'Arxiu Diocesà*. Palma de Mallorca 1982, pp. 50.

4.1.- Bibliografia.

- MIRALLES, J.: *Acte de presentació del mapa toponímic de Cabrera*. Santanyí 1982, pp. 7-15.
- MIRALLES, J.: “Els estudis de toponímia a Mallorca. Estat de la qüestió”. In SO, IX. Abril 1982, pp. 11-24.
- MOREU-REY, E.: *Toponímia Catalana. Assaig de bibliografia*. Ed. Universitat de Barcelona, Barcelona 1974, 56 pp.

4.2.- Fonts i Metodologia.

- AGUILO, C.: “La toponímia ciència auxiliar de la prehistòria. In Setmanari “Felanitx” de 16 i 23 de Març de 1974.
- AMIGO, Ramon: *Normes per a reculls de topònims*. DEC, Barcelona, Maig 1980, núm. 154.
- BERARD, J. - TERRASA, G.: *Historia de las villas de Mallorca*. Manuscrit, Biblioteca municipal de Palma.
- BINIMELIS, J.: *Nueva historia de la Isla de Mallorca y de otras islas a ella adyacentes compuesta por el Dr...* (1593). Imp. José Tous, Palma de Mallorca 1927, 5 vols.
- BOFARULL, P. de: *Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón*. Vol XI “Llibre del Repartiment” (de Mallorca i València). Barcelona 1847 i ss.
- BUSQUETS, J.: “El códice latinoarábigo del repartimiento de Mallorca (parte latina)”. In BSAL, XXX (1941-53), pp. 708-758.
- BUSQUETS, J.: “El códice latinoarábigo del Repartimiento de Mallorca (texto árabe)”. In *Homenaje Millàs-Vallcrosa*, I. Barcelona 1954, pp. 243-300.
- DESPUIG i DAMETO, A.: *Mapa general de Mallorca*. Escala aproximada 1:70.000. Mallorca 1785.
- FERRER, M.: *Población y propiedad en la cordillera septentrional de Mallorca*. Ed. Diputació Provincial de Balears, Palma de Mallorca 1974, 2 vols., 683 pp. (Índice toponímic pp. 647-659. Índice Onomàstic pp. 660-667).
- FURIO, A.: *Panorama óptico-histórico-artístico de las Islas Baleares*. Palma 1840. (Ed. facsímil 1966).
- GARCIA PASTOR, J.: *Les rutes amagades de Mallorca*. (82 fascicles publicats). Palma de Mallorca.
- MIRALLES, J.: *La Investigació de les fonts orals*. Mallorca 1980, 38 pp.
- MOLL, F. de B.: “El habla de Mallorca”. In *Història de Mallorca*. Coordinada per J. MASCARO PASARIUS, Palma de Mallorca 1974.
- MOLL, F. de B.: *El parlars de Mallorca. Característiques pròpies. Comparació amb el català continental, amb el menorquí i amb l'eivissenc*. Ed. Barcino, Barcelona 1980, 96 pp.
- “NORMES per a reculls de topònims”. s.e., Barcelona 1980, pp. 4.
- PEÑA, P. d'A.: *Guia manual de las Islas Baleares*. Ed. J. Tous, Palma de Mallorca 1891, 474 pp + 31 làms.
- PIFERRER, P.; QUADRADO, J.M^a: *Islas Baleares* (1888). Imp. Mossèn Alcover, Palma de Mallorca 1969, 671 pp + LXIV làms.
- QUADRADO, J.M^a: “División de la Ciudad según el libro del Repartimiento”. In BSAL, II, 1887. (Reeditat a “Biblioteca Balear”, Palma 1956).
- RIBO, A.: “Toponímia marina i cartografia”. In *La Cartografia al servei de les autonomies*. Servei d'Estudis del Banc Occidental. ACCR, Barcelona 1979, pp. 113-120.

5.- TOPONIMIA URBANA

MOREU-REY, E.: *Toponímia urbana i Onomàstica vària*. Ed. Moll, Palma de Mallorca.

MIRALLES, J.: “*Cap a una nomenclatura popular dels nostres carrers*”. In *Lluc*, Maig-Juny 1979, núm. 685, pp. 4-8.

5.1.- Toponímia urbana de Palma.

ALOMAR, G.: *La Reforma de Palma*. Imp. Mossèn Alcover, Palma 1950, 109 pp + 11 làms.

ARCHIDUQUE LUIS SALVADOR: *La Ciudad de Palma*. Excmo. Ayuntamiento de Palma 1981, 317 pp. (Edició original, any 1882).

BIBILONI, G.: “*Els carrers de la Ciutat de Mallorca*”. In *Lluc*, Maig-Juny 1979, núm. 685, pp. 10-14.

BOVER, J.M^a.: *Noticias histórico-topográficas de la isla de Mallorca*. Imp. de D. Felipe Guasp, Palma 1864, 402 pp. (Nomenclator de calles y plazas de la ciudad de Palma, nombre antiguo, nombre moderno, pp. 168-196).

ESCALAS REAL, J.: *Aquella ciudad de Palma. Evocación gráfica de la ciudad de últimos del siglo XIX y su comparación con la actual*. Imp. M. Alcover, Palma 1979 (3^a ed.), 300 pp + ilustraciones.

ESTADA, E.: *La Ciudad de Palma*. Imp. Gelabert, Palma 1885.

“*ESTUDIOS de Historia Topográfica de la Ciudad de Palma*”. In BSAL, II, núms. 27, 33, 59, 76, 83, 97.

FRAU, A.: *Llibre dels censals menuts del Sr. Rey compost per son exactor A. Frau, 1715-1719*. Manuscrit, Biblioteca Balear (Monestir de La Real), II-61. (Interessant per la toponímia urbana de Palma).

“*MANZANARIO de Palma 1797-183...*”. In BSAL, Juliol 1902, tom IX, núm. 268, pp. 293-314.

MENDEL, R.: *Guía para viajeros en Palma de Mallorca*. Palma 1849.

MUNTANER, LL.: “*Un model de ciutat preindustrial. La ciutat de Mallorca al segle XVIII*”. In *Trabajos de Geografía*, núm. 34. Miscelánea 1977-1978, pp. 5-33.

NOMENCLATOR de las calles y plazas de Palma en el siglo XVIII. Pp. 25-44 de la *Guía de la administración municipal de Palma*. Año 1904 publicada por B. PONS Y FABREGUES, 188 pp.

NUEVO plano de Palma y nomenclator de sus calles y plazas. Imp. La Esperanza, Palma 1834.

PEÑA, P. d'A.: “*Antiguos recintos fortificados de la ciudad de Palma*”. In BSAL, 1887. Reeditat a “*Biblioteca Balear*”, Palma 1956.

QUADRADO, J.M^a.: *Observación sobre la titulación de las calles (de Palma)*. Imp. Guasp, Palma 1863, 36 pp. Republicat al 1894 amb el títol: “*Observaciones sobre la rotulación de las calles de Palma*”. In *Ensayos religiosos, políticos y literarios*, tom III, Palma de Mallorca 1894, pp. 331-362.

RAMIS TOGORES: “*Toponímia de la ciudad nueva*”. In *Boletín de la Cámara Oficial de la Propiedad urbana de Baleares*, abril de 1972 i ss.

ROSSELLO BORDOY, G.: “*La evolución urbana de Palma en la Antigüedad*”. In BCOCIN, vols. IV-VI, pp. 121-139 (Part romana); Vols. VII-IX, pp. 182-197 (Part musulmana).

ROSSELLO LLITERAS, J.: *Capbreu d'Almoína*. Publicacions de l'Arxiu Diocesà, Ciutat de Mallorca 1981, 48 pp.

SAMPOL - RIPOLL, P.: “*Callejones sin salida de Palma*” (segle XVIII). In BSAL, VII, pp. 262-263.

ZAFORTEZA y MUSOLES, D.: *La Ciudad de Mallorca. Ensayo histórico-toponímico*. 4 vols. editats i 1 inèdit, Palma 1953-60.

Coll d'En Rabassa

"*CALLEJERO del Coll*". In *Diálogos*, Revista escolar núm. 17, pp. 24-25. Colegio Nacional Coll d'En Rabassa, Palma 1982.

5.2.- Toponímia urbana. Illes Balears.

COSTITX

"*COSTITX: nova nomenclatura de carrers*". In *Call Vermell*, núm. 7. Costitx 1980, p. 5.

ESPORLES

"*NUEVA denominación de calles*" (Esporles). In *La Filadora*, núm. 0, Juny 1980, Esporles, p. 5.

EIVISSA (VILA)

MARI, J.: *Els carrers i les places de Vila (D'Eivissa)*. Ed. Jean Serra, Eivissa 1980, p. 29.

INCA

ARMENGOL, J.: "*Els noms dels carrers d'Inca, una tasca irrenunciable*". In *Lluc*, Maig-Juny 1979, núm. 685, p. 17.

PIERAS, G.: *Noms antics de les illetes inques*. Programa de festes patronals, Inca 1980, 1 p.

MANACOR

FUSTER, G. - FUSTER, J.M^a.: *Calles de Manacor*. Ed. Ayuntamiento de Manacor, Palma 1962, 179 pp.

FERRER, A.: *Es nostros carrers (Manacor)*. Treball de curs mecanografiat. Escola de Magisteri, 1979, 28 pp.

GOMILA, B. - PROHENS, M.: *Els carrers de Manacor*. Treball de curs mecanografiat. Escola de Magisteri, Palma de Mallorca 1979.

MAO

CARDONA, FARNES i ROCA: *Maó. Noms dels carrers*. Treballs mecanografiat. Escola Normal, Palma de Mallorca 1979.

MARIA

TORRELLÓ, M.: *Per a una nomenclatura popular dels carrers de Maria*. Inèdit 1982. Treball de curs. Mecanografiat. FFL. Palma de Mallorca.

MONTUIRI

MIRALLES, J.: *Els carrers de Montuiri. Cap a una nomenclatura popular*. Congrés de Cultura Catalana, 1977, 53 pp.

POLLENÇA

RIUSECH, A.; ALBERTI, F.; CORTES, C.: *Els carrers de Pollença*. Treball de curs mecanografiat. FFL, Palma de Mallorca 1977-1978.

RIUSECH, A. - ALBERTI, F. - CORTES, C.: *Els carrers de Pollença. Reivindicació dels noms populars*. Treball mecanografiat. Departament de Català. FFL, Palma de Mallorca 1979, 31 pp.

RIUSECH, A. - ALBERTI, F. - CORTES, C.: "Sobre la nomenclatura dels carrers de Pollença". In *Lluc*, Maig-Juny 1979, núm. 685, pp. 18-19.

PORRERES

MELIA, J.: "Sobre els noms dels carrers de Porreres". In *Llum d'oli*, núm. 12, Porreres 1981, pp. 6-7.

SANT JOAN

"*NOMS dels carrers proposats per l'O.C.B. de Sant Joan*". In *Mel i Sucre*, núm. 9, Sant Joan 1981, pp. 4-7.
Als números 3, 7, 15, 16 i 17 hi ha articles sobre toponímia urbana de Sant Joan, treballada per Joan Morey.

ABREVIATURES

ACCR: Associació Catalana de Ciència Regional.

AST: Analecta Sacra Tarraconensia.

BCOCIN-PM: Boletín de la Camara Oficial de Comercio, Industria y Navegación- Palma de Mallorca.

BDLLC: Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana.

BSAL: Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana.

CCC: Congreso de Cultura Catalana.

DM: Diario de Mallorca.

D.E.C.: Delegació d'Ensenyament en Català (Omnium Cultural).

ER: Estudis Romànics.

FFL: Facultat de Filosofia i Lletres. Palma de Mallorca.

FRB: Fontes Rerum Balearium.

MFG: Miscel·lània Filològica dedicada a Mss. Griera.

MOPU: Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo.

NRFH: Nueva Revista de Filología Hispánica.

PSA: Papeles de Son Armadans.

RABM: Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.

RFE: Revista de Filología Española.

RM: Revista de Menorca.

SO: Societat d'Onomàstica.

TG: Trabajos de Geografía.

UAB: Universitat Autònoma de Barcelona.

UH: Ultima Hora.

APENDIX

Degut al retard en la publicació d'aquest recull, ens hem vist obligats a adjuntar aquesta *addenda* per tal de que els oblitats que havíem tingut i els nous treballs apareguts, no ens fes restar l'article massa incomplet.

La classificació és la mateixa que assenyalavem a l'esquema explicatiu.

Cas Jai, Novembre del 83

1.2.- Illes Balears.

MASCARO PASARIUS, J.: *Cartografía y Toponimia*. In "Balears", dies 8 a 13 del V-81. Palma de Mallorca 1981.

TRIAS, M.; PAYERAS, C. i GINES, J.: *Inventari espeleològic de les Balears*. In "Endins", nº 5-6, Palma de Mallorca 1979, pp 89-100.

2.2.- Estudis de toponímia romana.

MAYEROLIVE, M. i RODA DE LANZA, I.: *Consideraciones sobre el topónimo "POLLENTIA"*. In "Pollentia y la romanización de las Balears", Symposium de Arqueología, Palma de Mallorca 1983, pp. 25-34.

2.6.- Estudis de toponímia catalana.

ALCOVER, A.: *Els noms de lloch que figuren dins lo llibre II de la Crònica de Fra Marcili*. In BDLLC, XIV. Ciutat de Mallorca 1925, pp 177-203.

3.1.- Qüestions lingüístiques.

ALCOVER, A.: *Un altre esquitx de casos sobre la qüestió del So'n (So d'En)*. In BDLLC, XIII. Ciutat de Mallorca 1923-1924, pp. 57-59.

3.2.- Illa de Mallorca.

CANALS, M.; SERRA, J. i RIBA, O.: *Toponímia de la Mar Catalano-Balear*. In Bull. Soc. Hist. Nat. Balears, nº 2, Palma 1983, 27 pp. (en premsa).

LLOMPART, G.: *Nomenclatura popular de la cultura de los talaiots en Mallorca*. In "Revista de Dialectología y Tradiciones Populares", nº XVI, Madrid 1960, 291 pp.

ANDRATX

FONT, J.; PICORNELL, C. i VILLALONGA, R.D.: *La toponímia litoral d'Andratx*. 3 fulls policopiats i un mapa 1:5.000, VII Setmana de Renovació Educativa, Port d'Andratx, juliol 1983.

CALVIA

GUERRERO, V.: *La toponímia como factor de localización*. In "Los núcleos arqueológicos de Calvià", Ayuntamiento de Calvià, Palma de Mallorca 1982, pp. 3-4.

LLETRUT.: *¿Paguera o Peguera?*. In "Vora Mar", Cade Peguera. Peguera Juliol 1974.

LLETRUT.: *Peguera sí, Peguera també*. In "Vora Mar", Cade Peguera. Peguera Desembre 1974.

LLETRUT.: *Peguera ve de pega*. In "Vora Mar", Cade Peguera. Peguera Agost 1975, pp. 14-16.

MONTUIRI

MIRALLES, J.: *Un llibre de Cort Reial Mallorquí del segle XIV (1357-1360). Introducció, transcripció i estudi lingüístic.* Tesi doctoral inèdita, Palma 1978.

PALMA

CORBERA, J.: *La Toponímia del Pla de Sant Jordi.* Treball del curset de doctorat, 4 fulls mecanografiats i dos mapes 1: 5.000, Palma 1983.

RULLAN, O.: *La Toponímia dels voltants del nou polígon universitari.* In "Butlletí Informatiu de la Universitat de Palma de Mallorca", nº 1, Palma 1983 (en premsa).

POLLENÇA

CIFRE, B.: *Cant de Toponímia. (Pregó de Festes Patronals).* In "El camí no deixa", Pollença 1973, pp. 117-134.

SANTA MARIA

MORRO, M.: *Guia bibliogràfica de Santa Maria del Camí.* Ajuntament de Santa Maria, Santa Maria 1983. Conté index toponímic, onomàstic i temàtic, pp. 139-149.

SELVA

ORDINAS, A. i ORDINES, A.: *Mesotoponímia del Municipi de Selva.* Treball de curs mecanografiat, Departament de Geografia de Palma, Palma 1983, 20 fulls i un mapa 1: 10.000.

SENCELLES

OLIVER, B.: *Com s'ha d'escriure el nom de la vila de Sencelles.* Palma 1974, 12 pp.

3.3.- Illa de Menorca.

MASCARO PASARIUS, J.: *La Toponímia cartogràfica de Menorca a través del temps.* In "Menorca" 16-XI-1980, pàgines centrals.

MASCARO PASARIUS, J.: *Corpus de toponímia de Menorca (Distribució geogràfica dels topònims preromans, llatins, mossàrabs i catalans).* Inèdit, Premi Jaume I 1983, Institut d'Estudis Catalans.

-----: *Maó: les raons històriques d'un nom.* In "Menorca Socialista", nº 8. Febrer 1981.

3.4.- Illes Pitiüses.

DIVERSOS AUTORS: *Informe sobre la toponímia bàsica de Formentera.* Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa 13-VIII-79. Cinc fulls mecanografiats.

GORDILLO, J.L.: *Sobre la toponímia formenterera.* In "Formentera, Historia de una isla". Editorial Albatros, Valencia 1981, pp. 183-211.

MARI CARDONA, J.: *Llibre d'Entreveniments.* Col. Illes Pitiüses II, Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa 1981, 459 pp.

MARI CARDONA, J.: *Formentera.* Col. Illes Pitiüses III, Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa 1983, 497 pp.

TRIAS, M.: *Inventari espeleològic de les Pitiüses.* In "Espeleologia de les Pitiüses". Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa 1983, pp. 51-52.

5.1.- Toponímia Urbana de Palma.

BIBILONI, G.: *Els noms dels carrers de Palma. (I. Ciutat antiga).* Ajuntament de Palma, Palma 1983, 110 pp.

5.2.- Toponímia Urbana. Illes Balears.

COSTITX

-----: *Costitx: nova nomenclatura de carrers.* In "Call Vermell" nº 7, Costitx des. 80, p. 5.

INCA

SIQUIER, LI.: *Memoria sobre la calle de la muestra*. Imprenta F. Soler Prats, Ciutat 1915.

LLUCMAJOR

PALOU, M. i APELLA.: *Els noms dels carrers de Lluçmajor*. In "Lluçmajor de Pinte en ample" nº 25, Lluçmajor setembre 1983, p. 18.

MAO

ALEMANY, LI.: *Toponímia de Maó: Es carrer de ses Monges*. Palma 1976, p. 8.

MARRATXI

MASSOT, B. i VILLALONGA, R.D.: *L'evolució dels noms dels carrers de la vila de Marratxí*. Inèdit, Marratxí 1983.